

Александар ТРАЈАНОВСКИ

ЕДНО НЕПОЗНАТО СЛОВО НА ДИМИТАР МИЛАДИНОВ НА НАРОДЕН ГОВОР ОД 1830 ГОДИНА

Имајќи ја ретката и среќна околност да истражуваме во неколку бугарски архиви и архивски институции, кои обилуваат со богати фондови на архивски материјали од витално значење за историјата на македонскиот народ, успеавме, покрај другото, да го консултираме мошне богатиот и интересен фонд: 15к *Кузман Анастасов Паскалиев Шапкарев* (1856—1909), прилично сочуван во Научниот архив на Бугарската академија на науките во Софија, НР Бугарија. Интересирајќи се првенствено за општинско-учителската и културно-општествената дејност на Шапкарев во Охрид, Струга, Прилеп, Воден и во Солун, каде што тој учителствувал како општински учител¹, успеавме да пронајдиме богата и автентична архивска документација во врска со склучувањето договори меѓу црковно-училишните општини и училишните настојништва на споменативе градови, од една страна, и К. Шапкарев, од друга страна, и пред сè 20-тина слова на познатиот охридонец напишани и повеќето изречени од него на крајот на училишната година, кога се изведувале вообичаените свечани училишни испити, а по повод празникот на „Свети Кирил и Методиј“ во повеќе училишта во Македонија. Свеченото одбележување на празникот на словенските просветители Кирил и Методиј и нивните ученици Климент и Наум Охридски на 11 мај (ст. стил), односно 24 мај (н. стил) во Македонија почнало од средината на XIX век, што значи дека и Шапкаревите слова биле напишани по тој повод.

Од 20-те слова на Шапкарев, од кои пет биле изречени во Прилеп едно во Струга, десет во Кукуш и четири во Воден, а кои временски се

¹) Учителствувањето на Шапкарев во споменативе градови проследи го опширно: *Кузман Шапкарев за възвращаението на българицината в Македонија. Неиздани зайиски и писма*. Предговор Петър Динев. Съставителство и редакция Илия Тодоров и Николай Жечев, София, 1984, 646.

однесуваат на периодот од 1860 до 1884 година², вниманието го привлекува третото слово под наслов: „Слово изречено оиѣ ученика *Г-ина Стефана Аванасовиѣ Шаинови на исийѣианіеиѣ во Сѣирушкоиѣ училище на 12-ый цървеника 1860, съчинено оиѣ уч. Д. Хр. Миладиновѣ*“, т.е. на 12 јули 1860 година, иако според хронологијата на времето (според староста) тоа би требало да биде на прво место. Значи, од вкупно 20-те слова, Шапкарев е автор на осумнаесет, а посоченото како трето тој го зел од својот сакан учител и близок роднина Димитар Миладинов (1810—1862). Тоа неоспорно му послужило како редок пример како треба понатаму самиот да ги пишува своите слова.

²) Дваесетте слова денес се наоѓаат во: Българска академия на науките—Начен архив—София, фонд: 15к Кузман Анастасов Паскалиев Шапкарев (1856—1909), арх. ед. 1, л. 1—153 под наслов:

— „Слова на К. Шапкарев и др. произнесени по случай празника на Кирил и Методи во училищанѣа в гр. Воден, Кукуш и Прилеп. 22 јули 1862 — 11 јули 1884 г., 153 л. л.“, и тоа под следниов редослед:

— Слово изречено на исийѣианіеиѣ во Гърцкоиѣ прилѣиско училище на 22 јули 1862 оиѣ ученика *Јоанна Георгиевича Кусевѣ*;

— Слово вѣиторѣ преведено и изречено на исийѣианіеиѣ во Прилѣиско гърцко училище, на 22 јули 1862;

— Слово изречено оиѣ ученика *Г-ина Стефана Аванасовиѣ Шаинови на исийѣианіеиѣ во Сѣирушкоиѣ училище на 12-ый цървеника 1860, съчинено оиѣ уч. Д. Хр. Миладиновѣ*;

— Слово изречено оиѣ единѣ ученикѣ на исийѣианіеиѣ оиѣ Прилѣискоиѣ училище на 21-ый јули 1863;

— Слово изречено оиѣ единѣ ученикѣ на исийѣианіеиѣ оиѣ Прилѣискоиѣ гърцко училище, шо сѣ сѣиори на 1864 година;

— Слово съчинено оиѣ уч. *К. А. Шапкарев* и изречено на исийѣианіеиѣа во Бъл. училище во Кукуш сѣанали на 4 май 1866;

— Слово на *Св. Кириѣа и Мефодіѣа*. Изречено оиѣ *Козмана Шапкарева* во Кукуш на 1866;

— Слово изречено на памѣиѣиѣиѣ *Св. Кириѣа и Методиѣа* 1868 во Кукушкоиѣ б. училище оиѣ *К. А. Шапкаревѣ*;

— Слово изрѣчено на исийѣианіеиѣа оиѣ 1871 год. *Кукушкиѣѣ училища*. *К. А. Шапкаревѣ*. (Прѣишѣѣѣ *Я. Г. Сѣрѣзовѣ*);

— Слово изрѣчено на исийѣианіеиѣиѣѣ во Кукушко-иѣо Главно бъл. училище на 1862 јуниѣ 29;

— Слово оиѣ *К. Шапкаревѣ* изрѣчено во лѣиѣа 1865 јулиѣ 25-ый во Прилѣиѣ;

— Слово изрѣчено на 11-й мая 1881 во *Воденскоиѣ Българско училище*;

— Ученолюбиво събрание! Слово, изречено во *Воденскоиѣ училище* на 21 јулиѣ 1881 *коѣиѣо почнаѣа се исийѣианіеиѣа*;

— Слово изречено на 11-й мая 1882, тѣе. на празникѣ на *Св. Кириѣа и Методиѣа*, во *Воденскоиѣ училище*, *кѣдѣиѣо ежегодно јубличѣно се празнува рѣченѣиѣ празникѣ оиѣ всийѣѣ Воденци, освенѣ Гъркоманиѣѣѣ*;

— Слово изречено на јубличѣниѣѣ исийѣианіеиѣа на *Православѣоиѣо Кукушко училище*, извѣршено на 17 јулиѣ 1884 во *Кукушѣ*;

— Слово изречено на исийѣианіеиѣо на *Главноиѣо училище во Воденѣ*, сѣорено на 22-й јулиѣ 1882 г. оиѣ мене и *Я. Г. Сѣрѣзовѣ*;

— Слово изречено во Българ. православѣо училище во *Г. Кукушѣ*, на јодниѣниѣѣ исийѣианіеиѣа јод. 1882 21 јулиѣ;

— Слово изречено во *Кукушкоиѣо училище во празникѣиѣ на Св. Кириѣл и Методиѣа*, 11 мая 1883 г.;

— Слово изречено на 24 јулиѣ 1883 во *Кукушѣ* на јубличѣниѣѣ исийѣианіеиѣа на училище-иѣо на *православѣоиѣо ойшесѣѣво*, и

— Слово изречено во *Кукушкоиѣо училище на православѣоиѣо ойшесѣѣво во празникѣѣѣ на Св. Кириѣа и Методиѣа* на 11 май 1884 г.

Кон поуките на ова слово Д. Миладинов меѓу другото му препорачува на својот народ и пред сè на своите ученици: „ . . . Во училището ќе се научиш дејше да славим Боја. Со учението кај познаеш како да честим татка и мака (и Царя), како да креим ошочеството и како да штркувам, . . . Свите народи што се обложат ош учението сиекога јолеми и добри работи. Добраш наука на вековје је, како очиме на снжжша, и како душамж во шруиш. Ученишо харно је храна на душа-шж, како хлбш на снжж-шж. . . “.

Повеќето од овие Шапкареви слова, особено оние создадени во Прилеп, меѓу кои и една драма, се напишани на народен македонски говор, проткаени со доста охридски и прилепски дијалектни особености.

Од сосема подруг карактер се друг вид слова напишани во периодот од 1830 до 1849 година, што ги пронајдовме во истиот фонд, архивска единица 71 под наслов: „*Теширашка со нагробни и поучителни слова на Д. Миладинов, Г. Појов Г. Јоанов и Јан. Стрезов, произнесени во Охрид (1830—1849). Оригинали и преводи, Охрид, 1830—1849*“ (96 страници). Станува збор за дванаесет слова, поголем дел од нив со додатокот надгробни или поучителни слова, напишани (во ракопис) на народен говор со грчки букви. И намената на овие слова е сосема подруга. Додека првите се создавале исклучиво за потребите на народното општинско училиште, и во чест на одбележувањето на празникот на словенските просветители Кирил и Методиј Солунски и нивните ученици Климент и Наум Охридски, овие слова со исклучиво црковно-поучителна содржина се пишувале или препишувале со цел да се користат во одделни цркви во Македонија. Во таа смисла, не е недопуштено тие да биле дури и препишувани од некои други слова³.

Првите две слова се напишани од Димитар Миладинов во периодот од 1830 до 1833 година, другите две од Георги Јоанов Маленков од Охрид во 1830 година, а останатите осум од познатиот охридски општественик и учител Јанак Стрезов во периодот од 1842 до 1849 година. Оригиналите на словата напишани на народен говор но со грчки букви од Д. Миладинов, Г. Маленков и Ј. Стрезов во периодот од 1830 до 1849 година се поместени од 1 до 40-та страница, а преводите или преадаптацијата со додатокот од белешките сочинети од К. Шапкарев од 40с до 95а страница, вкупно 96 страници, денес се чуваат во Бугарската академија на науките, Научен архив во Софија, фонд бр. 15к посветен на К. Шапкарев, арх, ед. 71.

³) Тоа се среќава во 40-тите години на XIX век, кога за потребите на црквата во Преспанско-охридската епархија, Димитрија Миладинов пишувал или препишувал текстови на народен говор со грчки букви и ги испраќал за користење сред македонските верници. Станува збор за познатите молитвеници: „*Врзу во единјо Боја*“, „*Ошче наш*“, „*Слава шибџ, јоказавшему свџш*“, „*Во царствју швомџ*“, „*Троица пресушественна шребожественна*“ преведени од ќерката на Д. Миладинов Царевна Алексиева во 1912 година во Солун. Види поопширно: Антонъ поп Стоиловъ, *Документии на Българшиџ въ Македония*. — Сборникъ на БАН, кн. IX, 6 (1918), Клонъ историко-филологиченъ, филозофско-общественъ, София, 1918, 3—21.

7. „Слово съчинено и изрѣчено въ Охридъ 1-й Януария 1846 і. оиѣ учийшеля Янаки Г. Сѣрѣзовѣ“, од 62 до 68 стр.;

8. „Слово изрѣчено въ Охридъ оиѣ уч. Ян. Сѣрѣзовѣ на 7-й Януари 1847 і.“, од 69 а до 77 а стр.;

9. „Слово съчинено и изрѣчено оиѣ Я. Сѣрѣзовѣ въ Охридъ въ Мегѣля на Миѣширж и Фарисея ѣрезъ 1848 іодина“, од 77 до 82 стр.;

10. „Слово съчинено одъ Я. Сѣрѣзовѣ и изрѣчено въ Охридъ на 1848 іод.“, од 83а до 86 стр.;

11. „Слово съчинено и изрѣчено въ Охридъ оиѣ Я. Сѣрѣзовѣ на 1849 іод.“, од 86 до 91а страница, и

12. „Слово съчинено оиѣ Я. Сѣрѣзовѣ и оиѣ сжиций изрѣчено въ Охридъ на 1849 іод.“, од 91 до 95а страница.

Во продолжение се приложува првото слово на Димитар Миладинов на народен говор од 1830 година во превод или преадаптација на неговиот ученик и зет за ќерка, Кузман Шапкарев.

"НАДГРОВНО СЛОВО (ОТКЪСЛЕКЪ) СЪЧИНЕНО И ИЗРЪЧЕНО ВЪ ОХРИДЪ
ОТЪ ПОКОЙНИЙ Д. МИЛАДИНОВА ПРЕДИ ОТИВАНЕТО МУ ВЪ Г. ЯНИНА,
Т.Е. ОКОЛО 1830 ГОД."

("Паметви, пбете, оты зѣмѣа сѣи и в' зѣмѣа кы си хѣдишь")

"Дѣнеска си казафъ⁽¹⁾, хрисъни, ѡвдека⁽²⁾, за да ве
ѹжалымъ, свѣте; ама коѣа ѹста, кой ѣзыкъ кѣе кажитъ? Отъ
страх-отъ гѣлемъ, кога да се смѣслямъ той страшенъ смъртъ,
свѣ-те жили ми полѣразвееть, и свѣйотъ трупъ⁽³⁾ ми се чѣнитъ
како жѣлезо, и умотъ ми побегвитъ, та така хѣчь нѣможемъ да
зборвамъ⁽⁴⁾: Ама⁽⁵⁾ пакъ што-файде⁽⁶⁾ кѣе ми дойдит от мал-
чѣйне-то и незборвейне-то?⁽⁷⁾ Айде пѣхарно, да го рѣчам;
от свѣ-те, свѣ-те нѣе, шчо се наѡждаме ѡвде, млѣди, стѣри,
стопани⁽⁸⁾ и измѣкѣари⁽⁹⁾ . . . * бѣгати и сирѣмаси, свѣ-те ѣмаме
борч⁽¹⁰⁾ да ѹмриме. . . * , тѣшко пак, они нѣкому нѣ-гледат да му
иѣка лице-то от страх, и велѣам со умоф, оти си велите во сѣрце-
то и се смѣите, оти дѣйде да ни кажит за тѣа, шчо свѣ-те го
знаѣме, (и ми велите) оти кѣи ѣѣ тѣи, шчо дѣнеска кѣ-знайт оти

-
1. Се казафъ вм. се прѣставихъ
 2. Овдека = тука
 3. трупъ = тѣло
 4. зборвамъ = говоря
 5. Ама = нѣ
 6. Шчо-файде = каква полза
 7. Незборвейне = неговорене
 8. Стопани = господари
 - * Изоставени грчки зборови во ракописот.
 9. Измѣкѣари = слуги
 10. Борч = долъгъ, длъжность.

сфй-те кѣ ѹмрѣме?...*. Ова го познаѣме на тѣлку мѣртофци, шчо ѹмреле, и шчо кѣтаден ⁽¹⁾ умѣреет; пак вѣльѣм: виѣ го познаѣте? Не ѣе кѣбиль ⁽²⁾, рѣчите; не сте виѣ вѣѣра шчо шѣтафте по своѣ-
онѣ град со радосно лице? Не сте виѣ шчо сте ѡвдека, кѣде ѣграф-
те и пѣефте со гѡлем ѣшчах ⁽³⁾ до дѣйна? Не сте виѣ шчо сфѣрефте,
шчо се пѣѣнефте? Сга ⁽⁴⁾ виѣ стѣ сѣга! Ама кѣко незнаѣте отѣ
чинѣешчем вѣкѣи неприлѣгани ⁽⁵⁾ работѣ, кѣ ѹмрѣте? О', слѣпѡтѣя,
о', неѹмштѣя! о', гѡлем лошѡтилок! И ѣас кога така мѡжит да
бѣдам измамен ⁽⁶⁾, шчо зѣдоф кѣдрѣна ⁽⁷⁾, за да рѣчам нѣшчо.

Сга ѣа шчо-дѣ-чинам от-ѣиде? Да се ѹмѣлчам? Да се
тѣргнам? Не, не; Не-малчам, не-сѣ-тѣргвам; туку со гѡлем глѣс
пак вѣкам ушче-пѡѣкѣе, за да разбѣрите: ...*, разбѣри си, ра-
бѣри си жѣвѡтаѣя, и нѣ-чини грѣхой, отѣ сѣ како една слѣна
ѹтровна ⁽⁸⁾, шчо нѡшчѣя пѡвѣржвѣнит от стѹдѡт, утрѣна-та се нѣвѣд-

* Изоставени грѣчки зборовѣ во ракописѡт.

1. Ката-дѣнь = всекидѣневно
2. Кѣбиль = вѣзможнѡ
3. Ышчах = охѡта
4. Сга = прочѣе
5. Неприлѣгани = неприлични
6. Измамен = излѣганѣ
7. Кѣдрѣна = дѣрзѡстѣ, смѣлѡстѣ
8. ѹтровна = утрѣнна.

вит от сѣнцѣтому⁽¹⁾ топлина-тя. Познѣйте оти како едно цвѣтие хубаво, шчо го попарвит та се расипвит, така ѣе и чоѣчката живот:...*. Али пак велѣам; шчо можем ѣас да кажам, шчо гласоф от страх ми се запират, бчи-ве от солдзи не ми пуљиет? Вам, ѣнгели, ве молѣам, виѣе, шчо сте вѣрдачи⁽²⁾ на свѣкоѣа рѣбота от овд'шнине лѣугѣе; виѣе свѣ-те светци, шчо сте во прочѣснава цѣрква; вам, вам ве молѣам да ми даѣте кувет⁽³⁾, за да можам; да ми сотрѣшите⁽⁴⁾ ѣѣзикоф, за да зборвам; да ми отпушчите гласоф, за да виѣам, и малу фѣиде⁽⁵⁾ да дбнесам.

Ами како ви се пулит вам да бѣдете на обвой вѣк⁽⁶⁾? Како нѣмате страх от найстрашен⁽⁷⁾ смѣрт, да не не грабнит? Не се дѣмате⁽⁸⁾, оти вчас, шчо⁽⁹⁾ го стѣри грѣхот, и гѣлеми плѣмной се запѣлвест во пѣколот, нѣ-кого стѣѣет мѣчѣчи-те⁽¹⁰⁾

1. Сѣнцѣтому. Древ. дет. над. подобни древни форми се съхраняватъ въ говори или не само у пѣснитѣ, но както и отъ тукъ се види, се въ живата рѣчь.

* Изоставени грчки зборови.

2. Вѣрдачи = пазачи, хранители

3. Кувет = сила

4. Сотрешите = отвѣрзите

5. Фѣиде = полза

6. Вѣк = свѣтъ

7. Вм. найстрашна - мѣж. р., вм. жен. како е во грѣчки, зашто рѣчта "смѣртъ" по нашѣй охридский говоръ никога не се употрѣбѣва въ мѣжеский родъ, а всекога въ женский.

8. Не се дѣмате = не се мислете

9. Шчо = щомъ

10. Мѣчѣчите = мѣчители-тѣ.

со остри-те ханджари⁽¹⁾ в' уста; туку⁽²⁾ му се скина
 конец-от от животта, да си го той да го грабнат, и
 спроти грех-от, да го мачат. Ега учше немате страх,
 не се думате оти сега прбстум стоешчем можит да го удрит чока
 дамлата⁽³⁾, и да му заприт дух-от; не се думате⁽⁴⁾ оти свекакви
 болести идат на чоек-от? Ходиш на-брак, на гости, на зиџети⁽⁵⁾,
 ходиш по лоши пѣтица, станвиш на пол-ношч да запалиш, зильйос-
 виш^(*) едному на харнина-та, и сакаш да му ја скусиш⁽⁶⁾ ели
 скришем ели ашикере⁽⁷⁾; другему зильйоса^(*) и го запиьми⁽⁸⁾, и
 клаиш на ум-от со каква дїйолщина да го удриш долу, ели со
 забит⁽⁹⁾ да го предаиш, ели могла дїаволска да му сториш, и
 друзди свекакви лоши работи. Ами пак не се думаш оти сви-те
 се пекол, не се думаш, оти со рѣце-те сам си го готвиш огн-от
 и темницата дїаволска, не се разумвиш, оти животта ти е куса⁽¹⁰⁾,
 умирайнето апансас⁽¹¹⁾.

-
1. Ханджари = голѣми ножове
 2. Туку = шомѣ
 3. Дамла = аполепсија
 4. Не се думате = не се мислете
 5. Зиџети = угушения
 - *. Зильйосвем = завиждамѣ
 6. Да му ја скусиш = да му ја прекратимѣ
 7. Ашикере = јавно
 8. Запиьми, пизмам = намрази, мрѣзамѣ, ненавиждамѣ
 9. Забит = властителѣ, властѣ
 10. Куса = кратка
 11. Апансас = ненадѣино.

Не си чул оти лъуди апансас умреле? Не се разбервиш оти како да лѣгниш во постѣлѣ-та мѡжиш да те наидит лѡша стрѣкѡ; Не го дѹмаш оти ѣдно наймалоо бѹбаче да те кѡснит⁽¹⁾ ношѣе, ели похарно да рѣчам, едно наймалоо мравче да ти влѣзит во сѡрцето, те чинит да зѡтвориш ѡчите! О', палавчина⁽²⁾ голема! О', неумшчина, недобройна!

Сега бѣлки⁽³⁾ некој можит да се расширит и да се измамнит и да велит со ум-от: "дѣйгиди богатшчина шчо ѣе харна; хѡй стока, шчо ѣе прехѹбава; сѣдит прет диван⁽⁴⁾ и чинит сѣир⁽⁵⁾ кѹкѡтата, со чѡрдаци и ѡдаи⁽⁶⁾ испѡслани со пѣрници⁽⁷⁾, со миндери⁽⁸⁾ и со друзди такими⁽⁹⁾ столисани⁽¹⁰⁾; се распулвнит на сѣбе си и глѣдат оти рѹбата⁽¹¹⁾ свѣтит на него; хѡдиш во чеклидѡето, со радѡст ѡтсѡрце ѡтворит и, како на ѣкони⁽¹²⁾ от свѣтци, му се поклонвит, велешчем: "Тебе те ѣмам помѡш", тѣ да ми се наидеш на свѣкаква ихтѣза⁽¹³⁾, на сѣкаков лѡш чѡс; от-тука стѡнвит, хѡдит при хамбарите⁽¹⁴⁾ и пулит пѡлни и прѣбпѡлни со чѣйнца; влѣгвит во керал-от, се распулвнит горѣ-долу, пулит бѡчки⁽¹⁵⁾, бурила, свѣ пѡлни со вино и со рѡкиа; стѡнвит

-
1. Да те кѡснит = да те хапне
 2. Палавчина = лудѡстѡ, хулавщина
 3. Бѣлки = негли, можеби
 4. Надиван = салонѡ
 5. Чинит сѣир = разглѣжда
 6. Одаи = стаи
 7. Пѣрници = вѣзглавници
 8. Миндери = постелки
 9. Такими = мебели
 10. Столисани = украсени
 11. Дрѣхи
 12. Укони = изобрѣжения на свѣтии
 13. Ихтѣза = нужда
 14. Хамбари = житници
 15. Вѡчки = бѣчви.

от-тука, си влѣгвит в' одели, си запальвит чубук-от, се на-
вальвит на перница, си зафашчат да си се радвит со ум-от и
да велит: Ѕ, колку сум богат іас, види колку стока имам, іади,
пій, труп⁽¹⁾, сефа⁽²⁾ чіни све-добро, све-харно имаш; ако
ходиш по лоши пјатишча да чіниш зефк⁽³⁾ нека те фатит хапс⁽⁴⁾
нека те кладет махмудли⁽⁵⁾ на век-оф даам, куртулисвам⁽⁶⁾
опиани се и ако се поболиш, пари турваш на хеким-от⁽⁷⁾ и те
излеквит; скарай се со некого, раскжравай го, шчо ке даиш
пари по сиромаси, даваш по зулумквари⁽⁸⁾, по забити⁽⁹⁾,
гайле⁽¹⁰⁾ немам. Ох, колку многу си измамен; ох шчо на іаба-
на⁽¹¹⁾ се радвиш! Ох, шчо си за жалбайне, зашчо сам влечвиш
во стјаница-та, како шчо велит пророк-от Исаяя:...*

-
1. Труп⁽¹⁾, зват. пад. на трупъ = тѣло
 2. Сефа = веселие
 3. Зефк = веселие, гуляй
 4. Хапс = затворъ
 5. Махмудли = златни монети на Султанъ Махмуда.
 6. Куртулисвамъ = избавлямъ се
 7. Хеким-от = лѣкуеть
 8. Зулумквари = тирани
 9. Забити = властители
 10. Гайле = грижа
 11. На іабана = на празно
- * . Изоставен грчки збор.

Ти со очи-те ја пулиш оти стџпица је, со ум-от познат
 оти нџтре кџе се фџтиш, ако стџпниш; ами пак како си сакаш
 сам-себе лошото, на душата? Пекол-от на главата? Ја излезе да
 те опитам, ти шчо се надеваш на стока-та ⁽¹⁾, и имаш на ум-от
 да сториш свеќакви лошоти, турли-турли ⁽²⁾ грехои. Колки
 години кџе живиш на овой век? Бельки сакам да го претечеш ⁽³⁾
 той... (*). Матусала, шчо живеи хильјада години? За той и
 чиниш толку чудо грехои? Ами кой-нишан ⁽⁴⁾, кой аманет ти даде
 господ, оти чини грехои. Зашчо на той време, на той ден, на
 той сахат ⁽⁵⁾ и декила ⁽⁶⁾, ке кушчит Ангел-от да ти зџмит
 душата, и пак тога да се тџргниш от лошо-то? Аха, харен нишан
 дават на лошите, - на времето, шчо лежиш на постелиа, едно
 сџрце ⁽⁷⁾ да те свџткат, едно парче от джизд-от да паднит, и
 часот душа-та да ти ја зграбнает, и со ханджари да ти ја

-
1. Стока = имотъ
 2. Турли-турли = разновидни
 3. Да го претечеш = да го надминешъ
 - *. Изоставен грчки збор.
 4. Нишан = знакъ
 5. Сахат = часъ
 6. Декила = минаута
 7. Сџрце, вм. сџрдцеболь.

изведат, како на цар-от Мулиани; излеговешчем на-сокак, ели
 на-плат со базирјанлок⁽¹⁾ еден харамии да те оперит⁽²⁾, ше-
 таешчем по-море, по езеро, бран-от⁽³⁾ да те покриат како
 Мисерлиите⁽⁴⁾ во Црвено-море на времето от Мойска... Аха,
 чини ката-ден лошо-то и хич⁽⁵⁾ не-мисли смјрт-та, оти идит
 ангел божие⁽⁶⁾, те изгорвит, как Содома и Гомора, шчо ја
 изгоре и ја свјрти нопаку; Слушаш какви нишани дават Господ
 на грешни-те? Ами кога знаиш и разбираш оти така че, зашто не-ду-
 маш смјрт-та? Зашто не се уплашвиш от умбрачка, туку⁽⁷⁾ гиниш
 всекакви лоши грехой неправна крадејне, мамејне⁽⁸⁾, опер-
 вайне⁽⁹⁾; како мошне харно ти теквит кога ке се поболиш, да
 велиш оти без хекјимі не се излеквиш; кога да даваш пари со
 файде⁽¹⁰⁾, бараш⁽¹¹⁾ верни шајти⁽¹²⁾, да не н сториш инкбар⁽¹³⁾,
 за сви-те рабо-ти клайте⁽¹⁴⁾ мисља, клайте гайле⁽¹⁵⁾, ами
 кога ке дойт смјрт. - /Недовършено/⁽¹⁶⁾.

-
1. Базирјанлок = търговия
 2. Оперит = убие
 3. Бран-от = вълнитъ морски
 4. Мисерлиите-те = Египтянитъ
 5. Хич = никакъ, николко
 6. Божие =вам. божий
 7. Туку = въ
 8. Мамејне = лъжение, лжожа
 9. Опервайне = убивание, убийство
 10. Файде = лихва
 11. Бараш = търсишь
 12. Шајти = свидѣтели
 13. Инкбар = отказъ, да не ги откаже
 14. Клайте, клавите = туряте
 15. Гайле " грижа
 16. Продължение и крайотъ на това слово не е могло да се
 намѣри, и само началото му спазило се нѣкакъ у библиотеката
 на единъ авторовъ ученикъ, а нашъ учителъ, и то въ преписъ".

**AN UNKNOWN SERMON OF DIMITAR MILADINOV DATED
FROM 1830 IN MACEDONIAN PEOPLE'S SPEECH**

S u m m a r y

The well-known Macedonian representative of the rebirth, a teacher, a fighter for emancipation of the Macedonian people from the yoke of the Tcarigrad's Patriarchy, a collector of people's creations — Dimitar Miladinov since his 20 anniversary (in 1830) engaged himself in writing or prescribing of tombstone and edifying inscriptions in people's speech, with greek letters, taking into consideration that at that time he was not familiar yet with the slavic letter. The inscriptions are written or transcribed by some older inscriptions with religious edifying contents, in order to be used in some churches and monasteries in Macedonia.

In this occasion we present the first inscription from 1830 written in Ohrid before Miladinov's solution to go to finish his study in Yanina (Greece), and in translation from Greek by Kuzman Šapkarev from the second half of the XIX century. Besides the presentation of the original text, each page has got own notes, totally 88, withdrawn and made by Šapkarev, which in fact represent a clarification of some less known or unknown words. Nearly every word in the text written and trascribed by Miladinov and in the notes of Šapkarev have been stressed. The language in the text is on a Macedonian dialect or as Šapkarev, doing translation from Greek into Macedonian peopl's language, is depicting the real situation, that the text is written in „our Ohrid dialect”. Normally in the text could be found Turkish loans, Bulgarian words, Russian words, but in the base of the text could be noticed the Macedonian people's language, with visible language features of the Ohrid and Struga dialect. On this way, through the survey of the language in the text and the notes, though knitted with religious and edifying contents, some less known moments of the life, activity and the collaboration between Miladinov and Šapkarev could be faced. This contributes for following of the developing wey of the Macedonian literary language and the development of the Macedonian national throught at the beginning of the last century.